

12.1.2026

Internet-ohje: Työelämän huumeeseulonta

Yleistä

Työterveyshuollon huumeäytteenotto-ohjeistus perustuu Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2024:29, Huumausainetestaus työelämässä –ohjeistukseen.

Työpaikkatestien sisältö ja käytännön toteuttaminen vaihtelevat yrityksittäin. ISLAB hyvinvointiyhtymän kautta saatavat virtsan huumeeseulonnat ja positiivisten tulosten varmistukset tekee Synlab. ISLABin kautta on pyydettävissä:

- **U-Huume-4** –paketti (55024, Synlab U –AlvHu4A), joka sisältää amfetamiinit, bentsodiatsepiinit, kannabiksen ja opiaatit.
- **U-Huume-7** –paketti (55025, Synlab U –AlvHu7B), joka sisältää edellä mainittujen lisäksi myös buprenorfiinin, kokaiinin ja barbituraatit.
- **U-ALTPK-L** (10445) työpaikan laaja huume- ja lääkeainetutkimus.

Huumeiden ja lääkeaineiden analyysit tehdään aina virtsanäytteestä. Näytteitä saa ottaa vain asianmukaisesti huumausainetestaukseen perehdytetty terveydenhuollon ammattihenkilö.

Tutkimuspyynnön tekeminen ja henkilötietojen kirjaaminen

Asetuksen 218/2005, 4 §, 1 momentin mukaan huumausainetestiä koskevan tutkimuslähetteen antaa lääkäri tai huumausainetestaukseen perehtynyt hoitaja.

Lähetteen voi tulostaa ISLABin internet-sivuilta: www.islab.fi -> Ammattilaisille -> Tutkimuksen valinta ja lähetteet (Työelämän huumeetestausta ISLAB 082). Lähete tarvitaan **kolmena** kappaletta.

- Täytä lähetelemakkeeseen lähettäjän tiedot sekä vastausosoite.
- Rastita lähetelemakkeen *Tutkimuspyyntö* –osaan haluttu tutkimuspyyntö.

12.1.2026

- Kirjaa kohtaan *Tiedot testattavasta* testattavan henkilötiedot ja testattavan ilmoittama viimeisen 2 viikon aikana käyttämä lääkitys. Myös testattavan käyttämät luontaistuotteet olisi syytä kirjata tutkimuslähetteeseen.
- Testattavan henkilöllisyys tulee varmistaa jo lähetettä laadittaessa. Testattavan kanssa tulee käydä läpi näytteenotto-prosessi, jonka jälkeen testattava allekirjoittaa lähetelomakkeen *Testattavan suostumus huumausainetestiin* -kohdan, jolla suostuu huumausainetestiin jo lähetettä laadittaessa. Testattavan suostumus on hoitoyksikön käytettävissä heti ja se dokumentoidaan työterveyshuollon omaan järjestelmään sähköisesti. Rekisterinpitäjällä eli työterveyshuollolla on velvoite tallentaa testattavan suostumus STM:n julkaisussa määritellyn mukaisesti.
- Tee sähköinen pyyntö U-Huume-4 (55024), U-Huume-7 (55025) tai U-ALTPK-L (10445).

Virtsanäytteen ottaminen

Näyte otetaan tutkimusta pyytävän organisaation työterveyshuollossa tai ISLABin näytteenotto-pisteessä valvotusti varmistaen, ettei näytettä pystytä vaihtamaan, laimentamaan tai muuten käsittelemään. Testattavan yksityisyyden suoja tulee varmistaa (valvonta hienotunteisesti): Intiimiteettisuojan turvaamiseksi näytteenottaja saa olla WC-tilassa virtsaamishetkellä ainoastaan näytteenluovuttajan suostumuksella. Näytteenoton jälkeen näyte sinetöidään ja koodataan.

Näytteenottovälineet

Työterveyshuollon huumeseuonnoissa käytetään Synlabin toimittamia näytteenottovälineitä ja tarvikkeita, joihin kuuluu:

- Keltamusta-raitainen pahvinen lähetyskotelo
- Sinetöity pussi, jossa
 - lämpötilatunnistimella varustettu virtsanäytteen keräyspurkki (100 ml)
 - 2 keltakorkkista virtsanäyteputkea
 - koodattu sinetöintitarrapari (A ja B)
 - minigrip-pussi ja imeytysliina

12.1.2026

- sinetöitävä muovinen näytteiden kuljetuspussi

Näytteenottovälineitä tilataan Synlabista (<https://www.yml.fi/tarviketilaukset>) tai pieniä määriä ISLABin laboratorioista:

Kuopio	Puijon laboratorion lajittelu puh 044–717 8746 Savotalon laboratorio puh 044–717 8807
Joensuu	Toimisto puh 044–717 8889
Mikkeli	Toimisto puh 044–717 8924
Savonlinna	Toimisto puh 044–717 8956
Iisalmi	Toimisto puh 044–717 8831
Varkaus	Toimisto puh 044–717 8836
Pieksämäki	Toimisto puh 044–717 8979

Virtsanäytteen keräys

1. Sähköisen pyynnön lisäksi näytteenluovuttajalla pitää olla mukanaan *Työpaikan huumeseulat* -lähetelomake (3 kpl).
2. Lähettäjä on ISLAB. Kirjaa lähettäjän kohdalle oikeat tiedot (ks. osoitteet lähetteen alalaidasta).

12.1.2026

Asiakasnumerot:

Aluelaboratorio	Asiakasnumero
ISLAB Pohjois-Karjala	1337
ISLAB Pohjois-Savo	1022
ISLAB Etelä-Savo, Mikkeli	1009
ISLAB Etelä-Savo, Savonlinna	2484

3. Tarkista, että lomakkeen oikean yläkulman kohdassa *Eriävä vastausosoite* on merkitty lähettävän työterveyshuollon yhteystiedot.
4. Tarkista testattavan henkilöllisyys voimassa olevasta kuvallisesta kortista (henkilökortti, ajokortti, passi) ja merkitse henkilöllisyyden toteaminen läheteeseen. **Huomioitavaa on, että SYNLAB ei analysoi työpaikan huumeseulontanäytettä, mikäli henkilön tunnistusta ei ole tehty.**
5. Kerro testattavalle näytteenoton kulku ja sen eri vaiheet - näin hänen on helpompaa asennoitua testitilanteeseen.
6. Pyydä tutkittavaa jättämään päällysvaatteet ja riisumaan kello sekä korut pois näytteenoton ajaksi. Laukut ja muut irtotavarat testattava jättää WC:n ulkopuolelle valvottuun tilaan. Ohjaa tutkittava näytteenanto-WC:hen, tarkista tilan kunto ja poista käsisaippua WC:stä (jos mahdollista).
7. Pyydä tutkittavaa käärimään hihat ylös ja pesemään kätensä ilman saippuaa ja kuivaamaan ne kertakäyttöpyyhkeeseen.
8. Anna testattavan valita sinetöity, näyteputket sisältävä muovipussi. Tarkista testattavan kanssa pussin koskemattomuus ennen sen avaamista.
9. Pyydä testattavaa antamaan purkkiin noin 80 ml:aa ("vajaa desi") virtsanäytettä (vähintään 40 ml).
10. Testattava luovuttaa virtsanäytteen WC-tilassa siten, että taataan yksilön intimitettisuoja.
 - Näytteenottaja saa olla WC-tilassa virtsaamishetkellä ainoastaan näytteenluovuttajan suostumuksella. Mikäli näytteenantoa ei voida valvoa

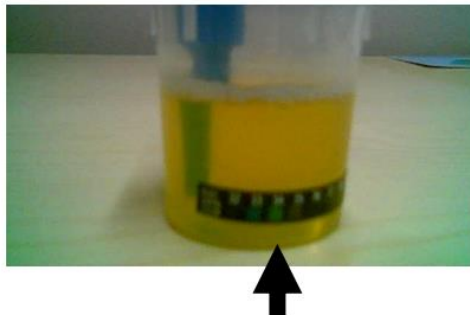
12.1.2026

seuraamalla virtsaamista, luotettava näytteenanto on varmistettava kuulonvaraisesti. **Huom.** tästä ei laiteta *Muita huomioita* -kohtaan merkintää. WC:n ovea ei saa lukita.

11. Mikäli testattava ei saa annetuksi virtsanäytettä, hänelle annetaan lasillinen vettä puolen tunnin välein (kuitenkin korkeintaan 1 litra). Annettu vesimäärä merkitään lähetelomakkeen *Muita huomioita* -kentän. Normaalisti virtsanäyte pystytään saamaan 2–3 tunnin kuluttua.

12. Totea näytteen kelpoisuus **heti** näytteenoton jälkeen.

- Näytteen riittävyys, jos niukka näyte: kaada ensin A-putki täyteen (20 ml) ja loput näytteestä B-putkeen. Niukassakin näytteessä ehdoton minimi on 10 ml B-putkessa.
- Tarkista virtsan lämpötila välittömästi (4 min sisällä) näytteenottoastian lämpötilaindikaattorista. Hyväksyttävä lämpötila on 32-38°C. Kirjaa lämpötila läheteeseen.

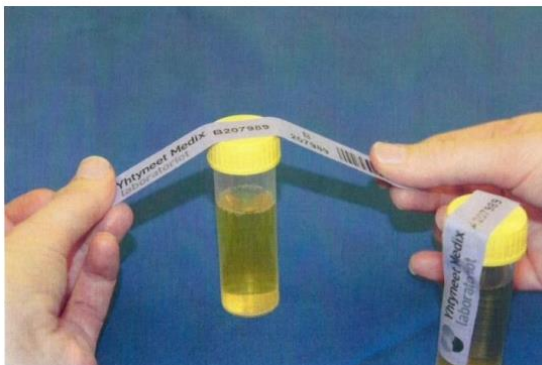

- Jos näytteen **ulkonäkö tai väri (vaahto, haju, sateenkaaren väri)** poikkeaa normaalista, kirjaa asia läheteeseen.
- Jos epäilet näytteen aitoutta, pyydä uusi näyte ja/tai kirjaa asia läheteeseen.

12.1.2026

Näytteen jako A- ja B-putkiin ja niiden sinetöinti

1. Asiakkaan läsnä ollessa avaa kumpikin näyteputki ja kaada keräyspurkissa oleva virtsanäyte niihin. Virtsa on oltava kummassakin putkessa vähintään 20 ml.
2. Sulje näyteputket kiertämällä niiden korkit tiukasti kiinni ja testaa, etteivät putket vuoda (putkien ulkopinnan on oltava kuiva ennen sinettitarrojen liimaamista).
3. Sinetöi astiat asiakkaan läsnä ollessa seuraavasti:
 - Ota yksi sinetöintitarrapari (A ja B) näyteputkien koodausta ja sinetöintiä varten.
 - Kiinnitä sinetöintitarrat näyteputkiin (toiseen putkeen A-tarra ja toiseen B-tarra) siten, että tarra kulkee napakasti näyteputken kannen yli (katso kuva alla) ja sen jälkeen liimaa tarran päät putken molemmille sivuille. Kiinnittämisen jälkeen tarraa ei voi/saa enää irrottaa putkesta. Jos sinetit menevät huonosti, ne täytyy vaihtaa molempiin näyteputkiin. Sinettien koodit tulee vaihtaa myös lähetelomakkeeseen asiallisin kirjauksin ja kuittauksin.
 - Merkitse sinetöintitarrojen koodinumerot lähetelomakkeen "Sinettitarrojen koodit" - kenttään.

4. Pakkaa näytepullopari minigrip-pussiin, jossa on imeytysliina.

12.1.2026

Näytteenoton dokumentointi ja hyväksyminen

1. Merkitse tarvittaessa lähetelomakkeen *Muita huomioita* -kohtaan mahdolliset näytteenottilanteen aikana havaitsemasi poikkeavuudet testattavan käyttäytymisessä tai itse näytteessä.
2. Pyydä testattavaa lukemaan ja allekirjoittamaan lähetelomakkeiden *Testattavan suostumus ja allekirjoitus* -kenttä, jossa hän hyväksyy näytteenottomenettelyn. Myös paikka ja päivämäärä tulee olla täytettynä. Allekirjoitukset otetaan kaikkiin lähetteisiin, vaikka ne olisivat kopioita.
3. Allekirjoita lähetelomakkeiden kohtaan *Näytteenoton valvojan allekirjoitus*.
4. Yksi lähetelomake annetaan testattavalle tositteeksi.
5. Yksi lähetelomake toimitetaan näytteiden kanssa Synlabiin.
6. Yksi lähetelomake lähetetään aluelaboratorion toimistoon laskutuksen tarkistamista varten. Jos työterveyshuolto paikallisesti sopien tarvitsee kopiota lähetelomakkeesta, sille toimitetaan kopio.

Lähetelomakkeen jokainen kohta on täytettävä huolellisesti. Näyte hylätään, mikäli lähete ei ole täytetty oikein.

Näytteiden lähetyksen testauslaboratorioon

1. Pakkaa minigrip-pusseissa olevat näytepulloparit ja yksi lähetelomake sinetöitävään kuljetuspussiin.
2. Sulje kuljetuspussi siinä olevien ohjeiden mukaan.
3. Pakkaa kuljetuspussi keltamusta-raitaiseen pahviseen lähetyspakkaukseen.
4. Lähetyslaatikkoa säilytetään postitukseen saakka laboratorion kylmätilassa (2–8 °C), johon ulkopuolisilla ei ole mahdollisuutta päästä.
5. Näytteet postitetaan Synlabiin:
Synlab/Yhtyneet Medix Laboratoriot Oy
Kivihaantie 7
00310 Helsinki

12.1.2026

Tulosten vastaaminen ja laskutus

Synlab lähettää vastauksen suoraan tutkimuksen pyytäjälle, kun pyytäjä ja viimekädessä näytteenoton valvoja ovat huolehtineet, että lähetelomakkeen oikeassa yläkulmassa on työterveyshuollon osoite, jonne vastaus halutaan lähettää.

Kun Synlabin lasku on tullut ISLABiin, toimisto tekee laskun tarkistuksen lähetetietojen perusteella.

Mikäli ISLAB on näytteenottajana, laboratorio laskuttaa pyytäjää lähetettyään näytteet Synlabiin. Laboratoriotietojärjestelmään ei tule vastausta, ainoastaan merkintä: Tehty.

Tuloksen riitauttaminen

Testattava voi testituloksen oikeellisuuteen liittyvästä syystä riitauttaa varmistetun positiivisen testituloksen ja vaatia B-näytteen analysointia 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jolloin hän on saanut tiedon varmistetusta positiivisesta testituloksesta. Riitauttaminen on tehtävä siihen työterveyshuollon toimintayksikköön, josta huumausainetestiä koskeva tutkimuslähete on annettu. Hoitoyksikkö tekee testattavalle U-TPK-B (50692) pyynnön ja on yhteydessä ISLABin ammattilaisneuvontaan, joka ottaa yhteyttä Synlabiin.